

Woordenlijst middeleeuws Nederlands

abstinencien	abstinenties, vrijwillige onthoudingen
acker	ark
aen	aan
aensien	aanschouwen
aensiet	aanziet, beschouwt
aeren	arend ,3de nmvl
aern	arend
alden dach	de hele dag
alle	al, alle
almey	(houten) slagboom
alre	aller, ergste
	allerlei
alreboeste	aller ergste
alrehande	allerlei
alreme(e)st	het meest, allermeest
alsdan	dan
alsmen	als men
also	alzo
also vele als	zoveel als
alte	oude
altoes	altijd
amyen	vriendin
antwoert	antwoord
anxt	angst
anxtlic	angstig
arcke	ark
asche	potas
baljuw	rechter
barnende	brandende

basunen	bazuinen
becoert	beschuldigd
becoringhe	verleidingen
bedeler	bedelaar
begect	voor de gek gehouden
begheeren	begeren
begonste	begon
bernen	branden
bescermenisse	bescherming
bescreyden	beweenden
besweren	bezweren
bi na, bina	bijna
biden	bij de
bina	bijna
blasphemerend	godslasterlijk doende
bleefse	is zij gebleven
blixem	bliksem
blaesbalch	blaasbalg
bockende	bukkend
boeck	boek
boesen borgherlijck	boze v.d.burger
boven	op
brande	brand(en)
bughe, ic	buig, ik
buschroover	struikrover
buyck	buik
bynnen	binnen bijna ?
cantilene	(kerk)gezag, melodie
castiinghe	kastijding
cause , ter cause van	op grond van

claerheyt	klaarheid,duidelijkheid
claerlicke	duidelijk
coelden	koude (bijv.) ?
coemt	komt
colen	kolen
comen	komen
condicien	condities
constbeminder	kunstminnaar
conste	kon
consten	kunsten
contreyen	streken,omstreken
coorde	koord
cort	kort
crancheit	zwakte
creeten op	schreeuwden naar
crouwelen	
cruce	kruis
crusinghe	h. kermen
cryme capitale	zware misdaad
cryssinghe inden tanden	tandengeknars
cule	kuil
cume of cuume	nauwelijks
dach	dag
daer ... mede	daarmee
daer se mede	waarmee ze
daer se mede uyt	waaruit ze
daer nae	daarna
daer naer	daarna
daerbeneffens	tevens
daermense	omdat men ze
daernae	daarnaar, volgens
daernair	daarna
dair	daar,er
dair toe	bovendien
dander	de andere

datse	dat ze
dattet	dat het
dattu soudeste	dat gij zoudt
dede demolieren den	deden, hebben gedaan afbreken de 4de nmvl
deuchden	deugden
di	jij, gij ?
dick	
dicke	dikwijls
die	de
die ghene	degene
diestu hebste	die je hebt, ge hebt
diluyvien	overstroming, zondvloed
dinck	ding
doctoer	doktor
dode	dode
doe	toen
doeck, witte doeck	vrouw of: hoer?
doen	toen
doer	door
doir	door
donckerheden	duisternis
doornstocksken	doornstok (je) (waardigheidsteken v.d. baljuw)
doorsteken worden	doorstoken worden
doot	dood
dootlike	dodelijke
drec	drek
dny	drie
du	gij
duechden	deugden
dusent	duizend
dwater	h. water

dye	dergelijke
dyent	dient
echtschap	echt, huwelijk
eel	edel
eenegen	een of ander, enig
eerde	aarde
eerden	aarde (4de nmvl ?)
eertsche	aardse
egheen	geen
elc	elk, ieder
elckerlijc	iedereen
en	hoort bij ontkenning, als in Frans: ne ... pas zou er geen God noch hel zijn gij zult geen
geen God noch helle en ware du en sulste ghene	
ende	en
ermeniën	Armenie
ewelic	eeuwig
ewelijcke	eeuwig (bijw.)
falsarizen	falsarissen, oplichters
flatteringe	vleierij ?
foremeerde	vormde
fornays	fornuis
fyguer	gedaante
gecondemneerd	veroordeeld
gedranghe	gedrang
geformeert	gevormd
geliken	gelijk, net als
gelyc dat	gelijk, net als
geneychlicheit	genoegen
gepinicht	gepijnigd
geraedtsaem	raadzaam
geringe	snel

gescal	geschal
geshent	gezonden
gesondicht	gezondigd
gesteld worden	vastgezet worden
gestopt	gesloten
gevuylt	
gewoenliken	gewoonlijk
ghearresteert	vastgezet
gheboerte	geboorte
ghebot	gebod
ghebrueken	h. gebruiken
gheckende	gek doende
ghedragen	zweefde
gheenre een der gheenre	genen één der genen
gheerne	gaarne
gheest	geest
ghefenijnde	venijnig
gheheten zijn	genoemd worden
ghehieten	geheten, die heet
ghehoert	gehoord
gheloent	
ghelude	geluiden
ghelijke dat	zoals
ghelijket +3de nmvl	gelijk aan
ghemaect	gemaakt
ghemaelt	geschilderd
ghemeenlijc	gelijkelijk
ghemenichvoudicht	vermenigvuldigd
ghenoechte	geneugten
ghequel	gekwel, kwellling
gheraek	

ghescreven	geschreven
gheselle	gezel (schap)
gheselscappen	gezelschap
gheset	geïnstalleerd
ghesien	gezien
ghesmaket	ondervonden
ghesondicht	gezondigd
ghestaen	staan
gheweest	toebehoord
ghewise na cirkels ghewise	gewijs op de wijze van cirkels, cirkelsgewijs
ghinc	ging
ghinge	ging, zou gaan
ginck	ging
glorie	
glose	
gloyend	gloeiend
Godheyt	godsdienst, theologie
godliker	goddelijke
godlijck	goddelijk
gokelaar	goochelaar ?
goods	gods, van God
gracie	gratie
gripende	grijpende, graaiende
groet grondt grijnden op	groot basis mopperden op
hadde	had
haerpenaer	harpspeler
hanghen	hangen
hant	hand
harde	hardstikke
helle der hellen	hel v. d. hel

hem	hen
henck	hing
herdde	herder
herden	herders
herderkens	herders
hertelijck	van harte
herten	hart (2de nmvl)
heten	hitte ?
hevet	heeft
hi	hij
hieten ende dien hiet	heten, genoemd worden en die heette
hilde	hield ?
hoer	haar
hogheste	hoger
horen	hun
hout	boom
hovaerdelic	hoovaardig
hoverdien	hoovaardigheid ?
hoy huisluiden hunlieder	hooi burgers hun
hunne	hun
huysghesin	huisgezin, familie
iaechden	opjaagden
iaer	jaar
ic	ik
iesum vgl Jhesum	Jezus 3de nmvl
ihesus imprenabel indeen	Jezus onneembaar indien
ineenlopen	
ingelen	engelen

insettinghe	instelling, aard
inthorn	inkthoorn
ioncfrouwen	jonge vrouwen
isser	is er
Jhesum vgl ihesum	Jezus (3de nmvl)
justicyen	justitie
kaeke	kaak (vgl vDale kaak II, aan de kaak stellen)
kanssen	kanten
kercwiing	kerkwijding
kersten menschen	christenen
ketzeren	ketterse
klappernyen	
knive	mes, doek
knyen	knieën
laeten	laten
lant	land
ledich	ledig, niets doen
leeftde	leefde
leet	leed
leidet	brengt
leyde ... op	heeft gebracht, heeft geleid tot
leyt ter neder	legt neer, doet vallen
lichtverdicheden	lichtvaardigheden
liden	ondergáán
loedeke	
luden	lieden
luter	luitspeler
luxuriën	wellustigheden, ontucht
luxuriosen	wellustigen, ontuchtigen
luyden	lieden

mach	kan
maecht	h. kan
maecken	maken
maerseman	marskramer
maket	maakt
mande	mand (3de nmvl ?)
manslach	manslag
mede, daer se mede uyt	waaruit ze
meerre	meer
meerse	mars(korf v. marskramer)
menichwaerf	menigmaal
menighenhande	velerlei
menschelike	menselijk
me(e)rsenier	marskramer
mer	maar
merct	merkt op (geb. wijs)
mereminne	meermin
mesdagh	kerkelijke feestdag
messen	missen(rel.)
metten	met een, met de
metter	met een, met de
mi	mij
minnen	mijn
mit	met
mit minnen	met mijn
mitten	met de
mochte	kon
moerdenaer	moordenaar
moert	moord
moert cule	moordkuil
moghen	kunnen
nae dat	nadat

nagelen	nagels, spijkers
nagelen	vastnagelen, -spijkeren
namaels	later, in h. hiernamaals ,daarna
natuyer	natuur
nauwelic	nauwelijks
neder, ter neder	naar beneden, neer
nichte	
nigromant	beoefenaar v.d. zwarte kunst
noe	nog
noosgaten	neusgaten
oec	ook
oeck	ook
of	af
offerhande	offerande
oflatend	aflatend
oft	alsof
oft	vaak
ofte	of
oghen	ogen
ommeganghe	rondgang
ommehelsinghe	omhelzingen, betastingen
onbevoelike	
oncusheit	onkuisheid
oncuusche	onkuise
oncuuschelijc	onkuis (bijw.)
oncuyscheit	onkuisheid
onghenoechte	ongenoegen
onghepuniceerd	ongestraft
onnut	woest
onreyn	onrein
onsalicheden	onzaligheden

ontfaen	
ontvryen	onvrij maken
onversiens	onvoorzien
oore	oor
op , ic dachte op	over, ik dacht over
opt	op het
opten	op de
opter	op de
overdochte ,hi -	overdacht, hij -
overghedaen by	overgeleverd aan
overmits	aangezien, omdat
paert	paard
pelgherym	pelgrim
penitencie	penitentie, boete
pellerijn	schandpaal (de kaak)
pine	pijn
pinen	inspanningen
piper	dwingen
hij plochte	fluitspeler
poert	hij placht
potestaet	poort
proeven	machthebber
proper	beproeven
pypene	waar, ware
quade	pijpen, fluiten
met quade	opzet
quaet	met opzet
quaethede	kwaad (zelfst.)
quaetheyt	slechtheden
qualic	misdaad, boosaardigheid
quam(en)	kwelijk, niet als h. hoort
quat	kwam(en)
	kwaad, slechtheid

quetsinghe	verwondingen
quetste	kwetste, verwondde
rabauwen	landlopers, vagebonden
recht	echt
rechtevoert	
reien	
rekeninghe doen	verantwoording afleggen
reyse	reis, vertrek (naar hemel/hel)
rike	rijke
roec	rook
rontsom	rondom
rijc	rijk
saftmoedighe	zachtmoedig(e)
sagen	zagen
sagheste ,du	jij zag
sal man	zal men
salicheit	zaligheid
sanc	gezag
sange	"
sanghe	"
saut	zout
scapen	schapen
scaren	scharen, menigtes
scat	schat
schalmeyer	speler op schalmei (soort herdersfluit)
schenckel	schenkel, onderbeen
schorensen	
scieten	(be)schieten
scole	school
screef der	schreef van/over
screide (ick)	schreide ik
scut	pijl ?

seide	zei
seit	zijn
sel	zal
selen vallen	zullen vallen
selstu	zal je
de selve	diezelfde
seste	zesde
sette hi sette die teghen(s)	hij plaatste die tegenover
settede	plaatste
setten sy settenden	zetten, plaatsen zij plaatsten
seyde	zei
seyn	zijn
seyt	heeft gezegd
sidy	zijt gij
sie	zie
siele	ziel
sielen	ziel (2de nmvl)
sine	zijn (bez. vnmwd)
slime slime der aerden	stof h. stof der aarde
slotel	sleutel
sloughen	sloegen
snidende	snijdend
soe	zo
soecken	zoeken
soen	zoon
solaes	soelaas ?
sonden	zonden
sonnen licht	zonlicht
sot	zot, dom
sotten	zotten, gekken

souden
dattu soudeste

spise

spotteden

spreect

spreket

spruteden

spyeghel

staen
te staene

stat

staten

stercheit

sterf

strateroover

stricke

subtiliken

suchte , ick

sullen
du sultste

sunde

swaert

sij
sij sijn
syn
syne

synre

sy

zouden
dat gij zoudt

spijs

spotten(verl. tijd)

zegt

spreekt

spiegel

staan
te staan

stad

soorten

sterkte

stierf

straatrover

strik, valstrik

subtiel

ik zuchtte

zullen
gij zult

zonde

zwaard

zij
zij zijn

zijn (bez. vnwd)
zijn (bez. vnwd)

" "

zij

teder	zwak
teghens	tegen, tegenover
teiken	teken
teirlingen	dobbelstenen
temptieren	in verzoeking brengen
ten is gheen	het is geen
ter neder	naar beneden, neer
tgerecht	het gerecht
toemaken	uitbeelden
toespreken	toespraken
tormenten	folteringingen
toverie	toverij
trecken	
treken	trekken
tribulatie	wederwaardigheid
tributen	attributen
tromper	trompettist
tusschen	tussen
tvolc	het volk
twifel	twijfel
tijt	tijd
tijtlic	tijdelijk
uter	uit de
uutgemoeijt	uitgeput
uutleijden	uitleiden
v	u
valscheden	valsheden
varende luyden	rondtrekkende lieden
veelrehande	
verblent	verblind
vercoren	uitverkoren

vercrighen	verkrijgen
verdaecht	gedaagd
verdestrueert	vernietigd, verwoest
verhalen (adem)	ademhalen
verkeren met	omgaan met
vermaerd voor	vermaard als/vanwege
vermanen	vermanen, aanmanen
verraeds	
versaemt	verzameld
verscheyden	verscheiden e
verslonnen	verslonden
versot	verzot
verstorven	gestorven
ververlick	vervaarlijk ?
vervolghet	vervolgt
verwaende	verwaande
verwan	overwon
verwandelt	veranderd
verwecket	wekt op
verwecte	wekte op
verwen	
verwinnen	overwinnen
verworght werden	gewurgd worden
verwijst te doden	ter dood veroordeeld
vianden	vijanden
viant	vijand
vier	vuur
vierich	vurig
villense	
vlecht	vliegt
vleysch	vlees

des vleyschs	van vlees
voer	voor, als te voren
voersyde	voorkant
voertleeden	voortduwen
voerwaer	voorwaar
voet	voedt
voetster	voedster
voghelen	vogels
voirden	voor het/de
voirdt an	voortaan
volc	volk
volgheden (na) voordering voren	volgden (na) bevordering (er)voor
vp	op
vroechede	vreugde
vter	uit de
vtwendigh	uitwendig
vuer	vuur
vuyl	vuil, zondig
wach v	hoedt u
wachten	bewaken
waer bi waer in waer hi	waarbij waarin was hij
wande wandel wanderen	wand, muur gedrag zwerfen, gaan
warelt	wereld
wart	was
wech	weg
wedehoppen	soort vogel ?
wederloninghe	

weghen

werf

werlt

werltlik

wert

wieroec

wilder enicheit

wint

wiven

woechten

wolue

woustinen

wt

wtbeeldinghe

wtghenomen

wtleggginge

ydel

ye

yemant

yemende

ysayas

yseren

yvorie

zacpype

zeele

zwommen

wegen

keer

wereld

wereldlijk

wordt

wierook

wind

vrouwen

raasden

wolven

woestijn (2de nmvl)

uit

uit/afbeelding

uitgezonderd

uitleg

ledig

ooit

iemand

iemand

Jesaja

ijzeren

ivoor

soort fluit

touw

dreven